

- запровадження жорсткіших правил щодо готівкових транзакцій та збільшення штрафів за незадекларовані й необліковані готівкові рахунки;
- нарощування взаємодії, інформаційного обміну, обміну кращою практикою щодо моніторингу, дізнання та кримінального переслідування між регіональними, національними та міжнародними правоохоронними органами;
- посилення контролю за транзакціями при наявній участі офшорних юрисдикцій;
- удосконалення правил та норм функціонування фінансових ринків, забезпечення прозорості фінансових інструментів;
- вдосконалення актів нормативно-правового забезпечення в питаннях лобіювання та діяльності професійних асоціацій, управління державним майном тощо [5].

Як підсумок зазначимо, що поширення тіньової економіки негативно позначається на дієвості механізмів та інструментів як глобального управління, так і управління національними економіками, а пріоритетами детінізації економіки має стати детінізація фінансових потоків, легалізація ринку праці та детінізація земельних відносин.

Список використаних джерел: 1. Що таке тіньова економіка (2022): вебсайт. URL: <https://kse.ua/ua/community/stories/shho-take-tinova-ekonomika-i-skilki-vona-krade-vid-vvp/> (дата звернення 07.11.2022). 2. Тіньова економіка (2022): вебсайт. URL: <http://surl.li/dqfmc> (дата звернення 07.11.2022). 3. Тіньова економіка та напрями її подолання (2022): вебсайт. URL: <http://surl.li/dqfjo> (дата звернення 07.11.2022). 4. Як змінювався рівень тіньової економіки в Україні (2022): вебсайт. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/12/07/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-tinovoji-ekonomiky-ukrayini> (дата звернення 07.11.2022). 5. Тіньова економіка, масштаби та напрями її подолання (2022): вебсайт. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2012-03/TEN.indd-532d7.pdf> (дата звернення 07.11.2022).

УДК 336.22:334.726(477)

Костюченко І. А., здобувачка вищої освіти гр. МОА-221

Науковий керівник: **Сакун О. С.**, д-р екон. наук, доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Ключові слова: оподаткування, транснаціональні корпорації, податок на прибуток, гармонізація, податкова система.

Під транснаціональною компанією (ТНК) розуміють масштабне об'єднання, що використовує у своїй діяльності міжнародний підхід, передбачає формування й ефективний розвиток міжнародного виробничо-збутового, торговельного та фінансового комплексу з єдиним центром прийняття рішень в країні базування, а також філіями, представництвами та дочірніми компаніями в інших країнах [1]. ТНК є найбільшими компаніями і переважно з єдиним національним акціонерним капіталом і характером контролю над діяльністю всієї корпорації.

Стимулювання діяльності транснаціональних корпорацій є одним із чинників залучення в Україну іноземних інвестицій. Лідуючі позиції у 2021 р. займають такі корпорації, як McDonald's, Nestle SA., British American Tobacco, Samsung, Toyota, Nokia, Metro Cash&Carry, HewlettPackard, Pepsi Cola та ін.[2].

Найбільш інвестиційно привабливими серед іноземних інвесторів в Україні є такі галузі економіки: харчова промисловість та переробка сільськогосподарської продукції - 15,7% від загального обсягу залучених в Україну прямих іноземних інвестицій; торгівля – 15,6%; фінансова сфера – 8,5%; машинобудування - 8,0%; транспорт – 7,6%; металургія та металообробка - 5,4%; операції з нерухомістю – 4,6%; хімічна та нафтохімічна промисловість – 4,1 % [2, с. 35].

Тенденції з гармонізації податкової політики та українського податкового законодавства були зумовлені міжнародною економічною інтеграцією. Відповідно до міжнародної гармонізації податкової політики були встановлені стандартні основи оподаткування: координація податкової політики окремих держав; зближення рівнів оподаткування; уніфікація методик визначення бази оподаткування; узгодження критеріїв надання податкових пільг.

З 01.01.2017 р. Україна приєдналася до Програми розширеного співробітництва ОЕСР та зобов'язалася запровадити «мінімальний пакет» Плану дій щодо розмивання податкової бази і виведення доходів з-під оподаткування або скорочено «План BEPS» (Base erosion and Profit Shifting), а саме [3] :

- Заходи 5 щодо шкідливих податкових практик;
- Заходу 6 щодо зловживання угодою про уникнення подвійного оподаткування;
- Заходу 13 щодо звітування в розрізі країни;
- Заходу 14 щодо механізмів урегулювання спорів.

Імплементация Плану BEPS покращила репутацію українського бізнесу на міжнародній арені та сприяла залученню іноземних інвесторів у вітчизняну економіку у перспективі. Реалізація Україною «мінімального стандарту» плану є виправданим кроком, зважаючи на неповне сприйняття бізнес-спільнотою необхідності прозорості у сфері оподаткування. Імплементация Плану BEPS потребуватиме змін законодавчих актів та активної просвітницької роботи у бізнес-середовищі [4].

У багатьох державах передбачені податкові правила, які регулюють податковий режим для резидентів, які працюють за кордоном, та іноземних осіб, які працюють у цій державі. І хоча податкові системи в різних країнах неоднакові, між ними є потреба в схожості та взаєморозумінні. Тобто країна може вимагати, щоб увесь дохід, отриманий платником податків, підлягав оподаткуванню внаслідок його правового зв'язку з цією країною. Крім того, платник податків повинен брати участь у витратах на управління країною, яка дає дохід (юрисдикція на основі територіальності). Тому виникає можливість подвійного оподаткування. Тому основною метою міжнародного співробітництва в податковій сфері є усунення подвійного оподаткування та дискримінації платників податків. Однак інші цілі не менш важливі, а саме:

- гармонізація податкових систем і податкової політики;
- уніфікація фіскальної політики та податкового законодавства; – вирішення проблем подвійного оподаткування;
- запобігання ухиленням від сплати податків; запобігання дискримінації платників податків-нерезидентів;
- гармонізація оподаткування інвестиційної діяльності [3, с. 19]

Оподаткування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні відбувається за такими принципами:

- Україна самостійно встановлює та скасовує податки та пільги для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України;
- ставки податку встановлюються та скасовуються Верховною Радою України на підставі проектів законів, поданих на розгляд Кабінету Міністрів України;
- рівень оподаткування встановлюється з урахуванням необхідності досягнення та підтримки самокупності та самофінансування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та з метою підтримання бездефіцитного платіжного балансу України;
- стабільність кількості видів і розміру податків гарантується державою на термін не менше 5 років;
- забороняється встановлювати інші податки, крім тих, які затверджені Верховною Радою України;
- ставки податку є єдиними для кожного із суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та визначаються відповідно до торгової марки: єдина ставка податку поширюється на один і той самий товар;
- стимулювання експорту готової продукції [2, с. 22]. Слід зазначити, що в більшості країн Західної Європи та Америки нинішня система оподаткування більш жорстока, ніж в Україні, а ставки податків вищі, ніж у нас.

Водночас оподаткування міжнародних корпорацій в Україні спрямоване лише на оподаткування прибутку. Податок на прибуток підприємств є основним корпоративним податком у світі. Основною особливістю податку на прибуток підприємств є система інвестиційних податкових кредитів, яка допомагає звільнити від оподаткування частину прибутку, що

йде на інвестиції, а також нейтральний підхід до переказу доходів із країни в країну та усунення подвійного оподаткування під час їх передачі. Для реалізації принципу податкової нейтральності важливою є уніфікація систем оподаткування нерозподіленого та розподіленого прибутку компаній [5, с. 17].

В Україні основи оподаткування міжнародних корпорацій закладено Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» [6], прийнятим у 2013 році, а також іншими законами, такими як: «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про підприємництво», «Про оподаткування прибутку підприємств», «Про державну програму сприяння залученню іноземних інвестицій», «Про режим іноземного інвестування» та ін. Ключовий аспект з них було регулювання прибуткового оподаткування та створення ефективної моделі оподаткування, що використовує методи та форми сплати податків, які стимулюють нагромадження та використання капіталу всіма учасниками відтворювального процесу. Водночас сучасна система оподаткування міжнародних корпорацій вимагає запровадження нових сучасних інструментів податкового стимулювання, суть яких полягає у відмові держави від частини податкових надходжень в обмін на збільшення інвестицій у пріоритетні сфери економіки та збільшення обсягів інноваційної продукції.

Таким чином, транснаціональні корпорації сприяють розвитку економіки України, водночас неурегульованість їхньої діяльності призводить до розвитку тіньових економік, ухилення від податків, зменшення національних бюджетів. Саме тому вітчизняну податкову систему щодо оподаткування міжнародних корпорацій не можна розглядати поза межами міжнародних податкових систем. Для попередження або запобігання негативним впливам міжнародних корпорацій потрібні сильні та дієві державні інституції.

Список використаних джерел: 1. Венгер В. В. Особливості формування та розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. *Економічні та фінансові інновації*: Європейський науковий журнал. 2021. № 2(4). С. 30-44. 2. Міжнародне оподаткування : навч. посіб. / В. І. Грушко, Ю. О. Махортов, Н. А. Телічко, В. М. Бородачова. Луганськ, 2019. 382 с. 3. Приєднання України до Плану BEPS: наук. вісник. 2018. № 941(45). URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100006198-priyednannya-ukrayini-do-planu-beps> (дата звернення 17.11.2022). 4. Base erosion and profit shifting. URL : <http://www.oecd.org/tax/beps/> (дата звернення 17.11.2022). 5. Келару І. А. Транснаціоналізація і конкурентоспроможний розвиток економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2018. 17 с. 6. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення: Закон України від 4 липня 2013 р. № 408-VII. 2014. № 20–21. С. 1596. URL: <https://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/408-18> (дата звернення 15.11.2022).

УДК 336

Лапа А. С., здобувач вищої освіти 3 курсу, група ФАМ-201

Науковий керівник: Акименко О. Ю., д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ПОДАТКОВА СТРАТЕГІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: податкова стратегія, інструмент, економічна безпека, інформаційне забезпечення.

У сучасних умовах, спричинених військовою агресією РФ, перед суб'єктами господарювання постає ряд питань щодо їх існування та виживання. Йдеться не тільки про конкурентну боротьбу, пошук нових напрямів розвитку, вибір шляхів зменшення внутрішніх і зовнішніх загроз, а також про адаптацію до постійних змін в усіх сферах, швидкоплинність технічного прогресу, яка беззаперечно призводить до старіння матеріально-технічної бази, виробничих технологій та інтеграції трудових ресурсів тощо. Отже, йдеться про безпечне існування бізнесу, яке в сучасному світі знаходиться під прицілним наглядом держави [2].